

Traan

Aelbrechtskolk tegenover Zakkendragershuisje

Bij de restauratie van het Zakkendragershuisje zijn in de zuidgevel vier oude gevelstenen ingemetseld, afkomstig van in de loop der tijd afgebroken panden in Delfshaven. Drie van deze stenen verwijzen naar de vroegere middelen van bestaan in Delfshaven, namelijk de haringvisserij en de walvisvaart.

Op een van de stenen is een [walvis](#) afgebeeld, die een nevel-fontein spuit. Goed om eens stil te staan bij een minder bekende bestaansbron van Delfshavenaren in vroeger eeuwen, namelijk de walvisvangst. Toen [Heemskerck](#), [Barentsz](#) en [De Rijk](#) in 1596 op zoek gingen naar een [noordoostelijke doorvaart](#) naar Indië, troffen zij in de wateren bij Spitsbergen veel walvissen aan. Toch heeft het nog jaren geduurd eer een Hollands schip op walvissen ging jagen.

In januari 1614 werd door Amsterdam, Delft en Medemblik de [Noordse Compagnie](#) opgericht, een vereniging van walvisreders, die van de Staten-Generaal het [alleenrecht](#) kreeg om op walvissen te jagen. Sindsdien was Delfshaven, als haven van Delft, betrokken bij de [walvisvangst](#). De gevangen walvissen werden op Spitsbergen verwerkt. Van het walvispek werd [traan](#) gekookt, grondstof voor onder meer zeep, lampolie en wagensmeer. Maar ook de beenderen en [baleinen](#) werden gebruikt.

Toen de baaien van Spitsbergen rond het jaar 1650 waren leeggevist, moest men de walvissen op zee achterna. Het spek van de walvis werd daarna in de thuishaven tot traan gekookt. Zo werden in Schoonderloo in 1669, 1675 en 1724 traankokerijen gevestigd.

De walvisvaarders losten hun walvispek aan de zeedijk bij Schoonderloo, ter hoogte van het huidige Heiman Dullaertplein en de Pieter de Hoochstraat. Zo'n traankokerij gaf nogal reden tot klagen vanwege de stank. Aan de westkant van de Voorhaven waren traanpakhuizen te vinden. De walvisvaart voorzag de thuishaven ook van werk voor kuiperijen, touwslagerijen en bakkerijen van scheepsbrood. Onder de scheepsbemanning waren ook Delfshavenaren.

Men heeft een paar keer geprobeerd om te overwinteren op Spitsbergen, om zo diefstal van gereedschap en vernieling van de huisjes te

voorkomen. De laatste poging werd ondernomen in de winter van 1634-1635. Toen na de winter de eerste schepen aankwamen, bleek de hele groep van zeven mensen te zijn omgekomen door [scheurbuik](#), daaronder de Delfshavenaar Jeroen Caroen.

Walvissen zijn enorm grote beesten, toch viel de walvisjacht onder de 'kleine visserij'. Vergeleken met de haringvloot was het aantal schepen dat op walvisjacht ging klein. Na de Tweede Wereldoorlog, toen grondstoffen schaars waren, voer een fabrieksschip met de kleinere jagers mee, inmiddels naar het zuidpoolgebied. In de jaren vijftig werden bij scheepswerf De Hoog aan de Waaldijk walvisjagers gerepareerd. Deze scheepjes hadden een hoge voorsteven met een kanon om een harpoen af te vuren op de walvis.

Hollanders hebben vele jaren op walvissen gejaagd, maar in Delfshaven is van die bedrijfstak nog maar weinig te vinden. Destijds hing een schilderij van [Roelof van Salm](#) uit plusminus 1730 op de eerste etage van museum De Dubbelde Palmboom. Daarop waren op de rivier voor Delfshaven verschillende schepen te zien, waaronder de walvisvader 'Alida Margreta', te herkennen aan de vangstsloepen aan weerskanten van het achterdek. Om de walvissen voor totale uitroeiing te behoeden, voert [Greenpeace](#) nu al jaren actie; en terecht.

